

Binnen de vaste commissie voor Infrastructuur en Milieu hebben de fracties van de VVD, de PvdA, het CDA, de SP, D66 en GroenLinks de behoefte om enkele vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief inzake regelgeving luchtkwaliteit voor scholen en andere gevoelige bestemmingen nabij snel- en provinciale wegen (Besluit gevoelige bestemmingen).

De voorzitter van de commissie,
J. F. Snijder-Hazelhoff

De adjunct-griffier van de commissie,
M. Y. Israel

Algemeen

De VVD-fractie heeft met interesse kennisgenomen van de brief regelgeving luchtkwaliteit voor scholen en andere gevoelige bestemmingen nabij snel- en provinciale wegen. De leden van de VVD-fractie hebben nog wel enkele opmerkingen en vragen ten aanzien van de brief.

De leden van de PvdA-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief van de staatssecretaris betreffende de Regelgeving luchtkwaliteit voor scholen en andere gevoelige bestemmingen nabij snel- en provinciale wegen (Besluit gevoelige bestemmingen). Deze leden vragen de staatssecretaris om een nadere toelichting op een tweetal punten met betrekking tot het berekenen en meten van de blootstelling van schoolgaande kinderen aan schadelijke stoffen.

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief inzake het Besluit gevoelige bestemmingen. Zij grijpen dit schriftelijk overleg aan om de staatssecretaris te bedanken voor de snelle en heldere toelichting met betrekking tot de luchtkwaliteit in relatie tot de afstand van met name scholen van een rijksweg dan wel provinciale weg. Naar aanleiding van deze brief hebben de leden van de CDA-fractie nog een aantal vragen. Ook leggen zij de staatssecretaris een suggestie voor, waarop zij graag een reactie vernemen.

De leden van de SP-fractie betreuren het dat het thema van gevoelige bestemmingen andermaal met deze insteek op de agenda wordt gezet. Met de gezondheid van mensen moet wat de leden van SP-fractie betreft niet gemarchandeerd worden en al helemaal niet met die van de kwetsbaarste groepen. De leden van de SP-fractie pleiten daarom al van begin af aan voor harde normen en vaste risicoafstanden langs wegen, zelfs langs de drukke binnenstedelijke doorgaande wegen. Het lijkt er op dat met dit voorstel voor aanpassing van de regelgeving de staatssecretaris gezondheidschade voor lief neemt omwille van de begroting van gemeenten en/of projectontwikkelaars.

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief van de staatssecretaris aangaande het besluit regelgeving luchtkwaliteit voor scholen en andere gevoelige bestemmingen nabij snel- en provinciale wegen. Deze leden maken graag van deze gelegenheid gebruik om enkele vragen te stellen over de wijze waarop het beleid verder vormgegeven wordt en de wijze waarop de Kamer hierover wordt geïnformeerd

De leden van de fractie van GroenLinks hebben kennisgenomen van de brief inzake regelgeving luchtkwaliteit voor scholen en andere gevoelige bestemmingen nabij snel- en provinciale wegen (Besluit gevoelige bestemmingen).

Het besluit gevoelige bestemmingen

De leden van de VVD-fractie constateren dat het Besluit gevoelige bestemmingen uitgaat van wettelijke grenswaarden voor NO₂ en fijnstof. De rol van NO₂ in het mengsel van luchtverontreiniging blijft, volgens het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (hierna: RIVM), vooralsnog onzeker. Er is geen wetenschappelijke informatie beschikbaar over de gevolgen van langdurige blootstelling aan NO₂. Kan de staatssecretaris nader ingaan op deze visie van het RIVM? Hoe zorgt de staatssecretaris daarnaast dat luchtkwaliteitsmetingen en indicatoren up to date blijven?

De leden van de CDA-fractie zijn op zich positief over het feit dat het Besluit gevoelige bestemmingen verdwijnt zodra de toegestane grenswaarden zijn gehaald door de maatregelen in het kader van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (hierna: NSL), maar stellen tegelijkertijd dat dit een zeker risico met zich meebrengt. Immers, het NSL werkt met metingen van gemiddelden. Hieronder vallen straks ook de gevoelige bestemmingen, waaronder scholen. Betekent dit, dat ook voor scholen de meetmethodiek gehandhaafd blijft op een gemiddelde?

De leden van de SP-fractie vragen waarom de staatssecretaris de nieuwbouw van een school toestaat op een locatie waar de luchtkwaliteit mogelijk pas over vier of vijf jaar aan de normen voldoet. Daar zitten de betrokken kinderen dus de minstens de helft van hun schoolcarrière in fijnstof en vervuilde lucht. Hoe zeker is de staatssecretaris ervan dat het NSL zo succesvol zal zijn als wordt verondersteld? Het lokale democratische draagvlak voor die plannen was flinterdun, bleek indertijd bij de vaststelling. En dat was nog in de periode voor de kredietcrisis. Wat gaat de staatssecretaris doen met schoollocaties die na de termijn nog niet voldoen aan de norm?

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de stelling van de staatssecretaris dat het Besluit gevoelige bestemmingen bij een succesvolle uitvoering van het NSL «zijn functie als het ware zal verliezen». Deze leden vragen zich echter af of, met het voldoen aan de grenswaarden voor luchtkwaliteit, schone lucht bij scholen voldoende is geborgd. De leden van de D66-fractie stellen dat de bredere prikkel, die wordt geassocieerd met het Besluit gevoelige bestemmingen, om actief te zoeken naar mogelijkheden voor specifiek verkeersluwe locaties én mogelijkheden voor verbetering van de luchtkwaliteit die verder gaat dan enkel de grenswaarden, wenselijk blijft. Deelt de staatssecretaris deze opvatting? Zo ja, kan de staatssecretaris aangeven op welke wijze deze inzet los van de regels vormgegeven kan en zal worden de komende jaren?

De leden van de D66-fractie vragen de staatssecretaris tevens hoe de mogelijkheid tot eenmalige uitbreiding met maximaal tien procent van het aantal leerlingen zich verhoudt tot de verkeersstromen bij bestaande scholen. Kan de staatssecretaris aangeven hoe vaak een dergelijke uitbreiding veelal gepaard gaat met een toename in het verkeer die de bestaande, onwenselijke luchtkwaliteitsproblematiek verder verslechtert? Deze leden vragen of de staatssecretaris van mening is dat de mogelijkheid tot uitbreiding beperkt zou moeten worden tot een tijdelijke situatie, of dat er sprake moet kunnen zijn van een structurele capaciteitstoename. Zo ja, is het een optie om de mogelijkheid tot uitbreiding te koppelen aan een inspanningsverplichting voor de school of de gemeente in kwestie om nadelige consequenties zoals de lage luchtkwaliteit in de omgeving van de school in kwestie actief aan te pakken?

De leden van de fractie van GroenLinks verbazen zich over de stelling van de staatssecretaris, opgenomen in de brief d.d. 28 maart 2011 (Kamerstuk 30 175 nr. 111), dat het Besluit gevoelige bestemmingen zijn functie «als het ware» verliest als overal in Nederland aan de grenswaarden voor luchtkwaliteit wordt voldaan. De staatssecretaris miskent daarmee dat de huidige luchtkwaliteitsnormen geen garantie zijn voor de volksgezondheid, maar de uitkomst zijn van een politieke afweging van verschillende belangen. De Wereldgezondheidsorganisatie heeft bij herhaling benadrukt dat de luchtkwaliteitsnormen fors zouden moeten worden aangescherpt om de ambitie om de gezondheid van mensen te beschermen waar te maken. Zo bekeken is het, ongeacht de vraag of een luchtkwaliteitsnorm nu wel of niet wordt overschreden, per definitie een goed idee om kwetsbare groepen niet langer dan nodig in de nabijheid

van een snelweg te laten verblijven en behoud het Besluit gevoelige bestemmingen ook haar waarde als aan een norm wordt voldaan. Wat is de reactie van de staatssecretaris hierop?

De staatssecretaris gebruikt de kwalificatie «disproportioneel» voor het onder meer door de fractie van GroenLinks bepleite algemene verbod om in de nabijheid van drukke wegen, scholen en dergelijke gevoelige bestemmingen te bouwen. Die kwalificatie veronderstelt een afweging. Kan de staatssecretaris duidelijk maken welke afweging er is gemaakt? De leden van de fractie van GroenLinks constateren dat de staatssecretaris er op wijst dat het lokaal mogelijk moet zijn om afwegingen te maken om «gezondheid in het kader van luchtkwaliteit» op de kaart te zetten. Die benadering spreekt de leden van de fractie van GroenLinks aan. Want die impliceert immers ook dat gemeenten ruimte hebben om extra maatregelen te nemen om de lucht schoon te maken. Kan de staatssecretaris in dat verband aangegeven wat de stand van zaken van de reeds lang geleden aangekondigde «Experimenteerwet differentiatie parkeertarieven» is?

Goede ruimtelijke ordening en gezondheid

De leden van de VVD-fractie constateren dat de staatssecretaris een geheel verbod op de bouw van scholen binnen driehonderd meter langs rijkswegen disproportioneel acht, aangezien de bouwkeuze een lokale aangelegenheid is waarvoor wettelijke grenswaarden gelden. De leden van de VVD-fractie ondersteunen deze visie. Hierbij willen de leden van de VVD-fractie benadrukken dat de gezondheid van leerlingen of andere gebruikers van gevoelige bestemmingen zwaar mee behoren te wegen. Is de staatssecretaris het hier mee eens? Hoe zal de mening van de staatssecretaris zich in de praktijk manifesteren?

De leden van de VVD-fractie lezen dat de staatssecretaris verwijst naar de lokale wetgeving als het gaat om lokale wegen. De leden van de VVD-fractie zijn van mening dat het goed is om deze zeggenschap op één niveau te beleggen. Maar hoe brengt de verantwoordelijke overheid in kaart hoe de afwegingen zijn gemaakt, of deze voldoende zijn getoetst en wie dit kunnen inzien?

De leden van de D66-fractie vragen de staatssecretaris nader te motiveren hoe de «disproportionele» blokkering van lokale bewegings- en afwegingsruimte in het Besluit gevoelige bestemmingen bij de locatiekeuze van scholen in verband met luchtkwaliteitsproblemen verschilt van andere ruimtelijke afwegingen, zoals bijvoorbeeld het landelijk opleggen van een minimale norm ten aanzien van de afstand tussen coffeeshops en scholen. Kan de staatssecretaris, zo vragen deze leden, een helder en volledig overzicht geven van dergelijke afwegingsvraagstukken ten aanzien van de ruimtelijke ordening van de bouw van gevoelige functies zoals scholen op basis van gezondheidsgevolgen, waarbij hij steeds gemotiveerd aangeeft welke wel en niet op lokaal niveau gemaakt kunnen worden?

Rekenen en meten

De leden van de PvdA-fractie hebben in het debat met de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu gevraagd of bij het rekenkundig vaststellen of aan de grenswaarden wordt voldaan, niet meer rekening moet worden gehouden met de reële verblijfstijd van kinderen op scholen. De staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu gaat in zijn brief d.d. 28 maart 2011 (Kamerstuk 30 175 nr. 111) in op de gevolgen van blootstelling aan bepaalde stoffen, maar de vraag is vooral op welke wijze die blootstelling zelf wordt gemeten en berekend. Is de staatssecretaris het met de leden

van de PvdA-fractie eens dat juist omdat ook langdurige blootstelling aan lage concentraties van fijnstof en NO_x tot aanzienlijke gezondheidsschade kan leiden, bij het meten en berekenen van de feitelijke blootstelling van kinderen op scholen het van het grootste belang is om op de plek te meten waar de kinderen zich de meeste tijd bevinden? Zo nee, waarom niet? Zo ja, op welke wijze kan in het besluit worden vastgelegd dat er ook daadwerkelijk op die plek wordt gemeten zodat de feitelijke blootstelling duidelijk wordt en deze niet naar beneden wordt bijgesteld omdat er op minder relevante plekken (bijvoorbeeld op de rand van het schoolterrein waar kinderen niet aanwezig zijn) wordt gemeten?

De leden van de PvdA-fractie vinden naast de juiste plaats ook het juiste tijdstip van meten van belang. Voor scholen geldt dat kinderen grotendeels alleen tijdens schooltijden op het terrein zijn en dus blootgesteld worden aan schadelijke stoffen als NO_x en fijnstof. Is de staatssecretaris het met de leden van de PvdA-fractie eens dat bij het meten en berekenen van de feitelijke blootstelling van kinderen op scholen, het van het grootste belang is om daarbij alleen te meten in de tijdsfase dat de kinderen daadwerkelijk op school aanwezig zijn? Zo nee, waarom niet? Zo ja, op welke wijze kan in het besluit worden vastgelegd dat er ook daadwerkelijk op die tijdstippen wordt gemeten zodat de feitelijke blootstelling duidelijk wordt en deze niet naar beneden wordt bijgesteld omdat er op minder relevante tijdstippen zoals 's nachts en in het weekend wordt gemeten?

De leden van de CDA-fractie lezen dat de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu in zijn brief d.d. 28 maart 2011 (Kamerstuk 30 175 nr. 111) stelt dat «extra of anders meten bij gevoelige locaties mogelijk is, maar uit gezondheidkundig oogpunt geen handvat oplevert voor betere bescherming». De leden van de CDA-fractie volgen deze redenering voor zover het bestemmingen betreft waar men fulltime verblijft. Dan worden inderdaad de zogenaamde «piekbelastingen» gecompenseerd door momenten met lagere belasting. Voor scholen menen deze leden echter een uitzondering te moeten maken. De compenserende lagere waarden die waarschijnlijk vooral 's nachts en in het weekeinde worden gemeten, hebben geen effect op de werkelijke belasting van de kinderen gedurende de schooltijd. Daar het niet duidelijk is op welke plekken schoolkinderen de tijd buiten schooltijd doorbrengen, bestaat er geen zicht op de waarden waar zij elders aan zijn blootgesteld. Wat de leden van de CDA-fractie betreft, rechtvaardigt dit gegeven bij scholen een meetmethode die de waarden meet tijdens schooltijden. Kan de staatssecretaris aangeven of hij dit standpunt deelt en of hij bereid is de meetmethodiek ten aanzien van scholen op dit punt bij te stellen?

De leden van de SP-fractie constateren dat een dagelijkse dosis van te veel fijnstof voor niemand goed is, ook niet als je het relateert – of wegrekent – tegen andere gezondheidseffecten. Het lijkt de leden van de SP-fractie dan ook niet verstandig om onzekerheid te zaaien over de effecten die blootstelling aan vervuilde lucht binnen de vastgestelde zones op gevoelige bestemming zal hebben op de gezondheid van kwetsbare groepen. Een voorbeeld ten goede van Amsterdam zegt nog helemaal niets over de mogelijkheden ten kwade die voor anderen worden geboden. De leden van de SP-fractie horen dan ook graag van staatssecretaris aan wat hij het meeste belang hecht: aan de bescherming van het milieu en de volksgezondheid van kwetsbare groepen of aan economische belangen?

De leden van de D66-fractie vragen de staatssecretaris of het mogelijk is om, op basis van de in de brief d.d. 28 maart 2011 (Kamerstuk 30 175 nr. 111) genoemde onderzoeken en de voortgang van het NSL, de Kamer de

komende jaren regelmatig te informeren over de ontwikkeling van het aantal schoolgebouwen in het gehele land waar de grenswaarden voor luchtkwaliteit worden overschreden of waarbij de feitelijke situatie zich nabij de grenswaarden begeeft. Kan dat bijvoorbeeld als onderdeel van de voortgangsrapportages over het NSL of in de jaarlijkse Balans van de Leefomgeving? Naar mening van de leden van de D66-fractie is het immers van belang om, naast de inspanningen in specifieke gebieden of problemen, ook inzicht te krijgen en te behouden ten aanzien van de landelijke resultaten.

De leden van de fractie van GroenLinks maken van de gelegenheid gebruik te informeren naar de stand van zaken van de zeezoutaftrek. De staatssecretaris erkende tijdens het algemeen overleg Luchtkwaliteit en mobiliteit d.d. 9 februari 2011, dat Nederland deze zeezoutaftrek op dit moment te ruim hanteert en meldde dat het RIVM gevraagd zou worden hoe de zeezoutaftrek op een correcte wijze toegepast kan worden. Heeft het RIVM de staatssecretaris hier reeds over geïnformeerd? Welke consequenties kan de in februari door de Europese Commissie uitgevaardigde richtlijn over het omgaan met fijnstof van natuurlijke oorsprong daarbij hebben? Is het correct dat de huidige praktijk rond de aftrek van zeezout in strijd is met die richtlijn? Voorziet de staatssecretaris problemen met het behalen van de luchtkwaliteitsnormen als er bij overschrijdingen minder «zeezoutdagen» mogen worden afgetrokken?

Maatregelen voor een beter binnenmilieu van scholen

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de kritiek van het Astmafonds, dat stelt dat kinderen onnodig worden blootgesteld aan fijnstof of NO₂ omdat bijvoorbeeld de regelgeving niet goed wordt nageleefd. Kan de staatssecretaris ingaan op deze kritiek van het Astmafonds? Hoe wordt gecontroleerd dat de regelgeving bij verbouwing of nieuwbouw van scholen daadwerkelijk wordt nageleefd? Welke toets- en strafmogelijkheden bestaan hiervoor? En wie is hiervoor verantwoordelijk?

De leden van de CDA-fractie doen een suggestie met betrekking compenserend groen bij de nieuwbouw van scholen. Om Nederland qua nieuwbouw van scholen niet op slot te zetten, stellen de leden voor om bij een beperkte overschrijding van de grenswaarden tijdens actuele schooluren (percentage nader vast te stellen), maatregelen te treffen die de luchtkwaliteit op en rond het schoolplein bevorderen. Dit kan worden gerealiseerd door vergroening van het schoolplein, in de vorm van op fijnstof gerichte aanplant van gras, mos, planten, struiken, bomen of schooltuinen. Diverse onderzoeken tonen inmiddels aan dat «groen» fijnstof kan afvangen waarna het met de regen wordt weggespoeld. De aanleg van een dergelijke groene speelplek zou, inclusief kosten, moeten worden meegenomen in het bouwplan.

Voorts doen de leden van de CDA-fractie een suggestie met betrekking tot de financiering van deze groene buitenruimte. Voor bestaande schoolgebouwen heeft het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap 150 miljoen beschikbaar gesteld voor verbetering van het binnenklimaat en energiebesparing van schoolgebouwen. Deze regeling biedt scholen ondermeer de mogelijkheid om een ventilatiesysteem te installeren. De leden van de CDA-fractie waarderen deze regeling maar stellen tegelijkertijd vast, dat als de kwaliteit van de buitenlucht te wensen overlaat, een ventilatiesysteem de kwaliteit van de binnenlucht mogelijk wel qua zuurstof verbetert, maar niet qua NO₂ en PM₁₀. De leden van de CDA-fractie stellen voor om bij bestaande schoolgebouwen waar de grenswaarden bij de meting tijdens actuele schooluren worden overschreden, binnen de door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en

Wetenschap beschikbaar gestelde 150 miljoen ten behoeve van de verbetering van het binnenklimaat van schoolgebouwen, ruimte te creëren voor besteding van middelen aan vergroening van de buitenspeelruimte.

Tot slot

De leden van de SP-fractie lijkt het beter dat de staatssecretaris met de wegenbouwers en de autolobby om de tafel gaat om de uitstoot van het wegverkeer te beperken. Welke inspanningen verricht de staatssecretaris op dat vlak?

De leden van de fractie van GroenLinks constateren dat Nederland in juni 2011 moet voldoen aan de normen die gelden voor fijnstof, waarvoor enkele jaren geleden uitstel werd verkregen. Uit de digitaal beschikbare gegevens van het Landelijke Meetnet Luchtkwaliteit blijkt, dat het aantal overschrijdingsdagen op veel meetlocaties het aantal overschrijdingsdagen van 2010 nu al overstijgt. De leden van de fractie van GroenLinks veronderstellen dat de staatssecretaris bekend is met de 35-dagen vuistregel: als op een locatie meer dan 35 dagen per jaar de norm voor fijnstof wordt overschreden, dan mag er gevoeglijk vanuit worden gegaan dat ook het jaargemiddelde van veertig microgram een probleem is. Het RIVM heeft met name achtergrondmeetstations, waar de piekbelasting niet eens gemeten wordt. Maar op het meetstation Eindhoven Noord Brabantlaan bijvoorbeeld, is de norm medio april 2011 al 31 dagen overschreden. Kan de staatssecretaris weerspreken dat het vrijwel uitgesloten is dat Nederland in juni overal aan de luchtkwaliteitsnormen voldoet? Kan staatssecretaris een inschatting maken van het aantal plekken waar de luchtkwaliteitsnormen in juni overschreden worden? Kan de staatssecretaris aangeven welke maatregelen hij achter de hand heeft om verdere overschrijdingen te voorkomen? Kan staatssecretaris aangeven of er sprake is van (dreigende) overschrijdingen langs snelwegtracés, die in aanmerking komen voor verhoging van de maximumsnelheid? Welke reactie verwacht de staatssecretaris van de Europese Commissie bij het overschrijden van de jarenlang uitgestelde normen? Wat is de maximum sanctie van de Europese Unie op het overschrijden van luchtkwaliteitsnormen?

De leden van de fractie van GroenLinks hebben voorts enkele vragen met betrekking tot Luchtfiltering in tunnels. Houdt de staatssecretaris het voor mogelijk dat er ergens in Nederland geëxperimenteerd zal worden met luchtfilteringsinstallaties in tunnels? Bij vorige debatten stelde de staatssecretaris steevast dat filtering van lucht niet nodig is als luchtkwaliteitsnormen niet overschreden worden. De vraag blijft of de staatssecretaris überhaupt geïnteresseerd is in dergelijke technieken en of hij bereid is een bijdrage te leveren aan een experiment op dit vlak. In dat verband wijzen de leden van de fractie van GroenLinks op de volgende toezegging, die de staatssecretaris deed tijdens een algemeen overleg over luchtkwaliteit d.d. 3 februari 2010: «Wij hebben met de stichting Klaor Loch afgesproken dat de stad en ikzelf ons er, tussen het ontwerptractébesluit ergens halverwege dit jaar, en het tractébesluit eind dit jaar, nog eens een keer van zullen vergewissen dat, op basis van de allerlaatste inzichten, het beeld dat er geen probleem is overeind blijft». De leden van de fractie van GroenLinks vragen of deze analyse heeft plaatsgevonden. Zo ja, wat was de uitkomst daarvan? Zo nee, waarom niet?

De leden van de fractie van GroenLinks kunnen zich goed voorstellen dat het Rijk een experiment met de filtering van lucht bij de tunnelmonden van de aan te leggen tunnels van de rijksweg A2 in Maastricht (mede)financiert. Immers, de staatssecretaris heeft erkend dat de prille ervaringen met luchtkwaliteitberekeningen op basis van het NSL grillig zijn. De praktijk blijkt weerbarstiger dan het papier. Zeker voor toekomstige

situaties lijkt een al te grote stelligheid over het halen van luchtkwaliteitsnormen niet op zijn plaats, temeer niet daar de kans groot is dat deze normen in de toekomst door de Europese Unie zullen worden aangescherpt. De leden van de fractie van GroenLinks vragen de staatssecretaris om een reactie op dit punt.